

2011025009

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ
МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ЦРНА ГОРА ЗА СОЦИЈАЛНО
ОСИГУРУВАЊЕ

Се прогласува Законот за ратификација на Договорот меѓу Република Македонија и Црна Гора за социјално осигурување,
што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 21 февруари 2011 година.

Бр. 07-991/1
21 февруари 2011 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Ѓорге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н
ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И
ЦРНА ГОРА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

Член 1

Се ратификува Договорот меѓу Република Македонија и Црна Гора за социјално осигурување, склучена во Скопје, на 22 октомври 2010 година.

Член 2

Договорот во оригинал на македонски и на црногорски јазик, гласи:

ДОГОВОР
МЕЃУ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
И
ЦРНА ГОРА
ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

Република Македонија и Црна Гора (во натамошниот текст: држави договорнички),

со желба да ги уредат меѓусебните односи во областа на социјалното осигурување,

се договорија за следното :

ДЕЛ I
ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1
Дефинирање на поимите

(1) Во овој договор следните поими значат:

1. "територија"
за Република Македонија, територијата на Република Македонија;
за Црна Гора , територијата на Црна Гора;
2. "Правни прописи"
закони, подзаконски и други општи акти, кои се однесуваат на
областите од член 2 на овој договор;

3. "Надлежен орган"
во Република Македонија: министерство надлежно за областите регулирани со правните прописи од член 2 на овој договор;
во Црна Гора: министерство надлежно за областите регулирани со правните прописи од член 2 на овој договор;
4. "Носител"
организација, установа односно орган надлежен за спроведување на правните прописи од член 2 на овој договор;
5. "Надлежен носител"
носителот кај кого лицето е осигурано во време на поднесувањето на барањето за давање или од кого има или би имало право на давање;
6. "Орган за врска"
орган одреден за поефикасно спроведување на овој договор;
7. "Осигуреник"
лице кое е осигурено или било осигурено според правните прописи од член 2 на овој договор;
8. "Член на семејство"
член на семејство според правните прописи на онаа држава договорничка чии прописи се применуваат;
9. "Живеалиште"
постојано место на живеење;
10. "Престој"
место на привремен престој;
11. "Пензиски стаж"
стаж на осигурување, со него изедначени периоди и посебен стаж според правните прописи на државите договорнички;
12. "Период на осигурување"
период за кој е платен придонес и период признат како таков;
13. "Давање"
давање во натура и парично давање;
14. "Давање во натура"
здравствена заштита и други давања, освен паричните;

15. "Давање на парични средства"
пензија и други парични давања, вклучувајќи и додатоци, дополнувања, усогласувања и зголемувања според правните прописи од член 2 на овој договор;

16. "Итно пружање на здравствена заштита"
давање кое не може да се одложи, поради што, во спротивно би биле сериозно загрозувани животот или здравјето на лицето.

(2) Во овој договор останатите поими имаат значење кое им припаѓа според правните прописи на државите договорнички.

Член 2

Правни прописи на кои се однесува овој договор

(1) Овој договор се однесува на:

а) правните прописи на Република Македонија за:

- 1) пензиското и инвалидското осигурување;
- 2) здравствено осигурување, здравствена заштита и мајчинство;
- 3) повреда на работа и професионална болест;
- 4) осигурување во случај на невработеност и
- 5) детски додаток.

б) правните прописи на Црна Гора за :

- 1) пензиско и инвалидско осигурување;
- 2) здравствено осигурување, здравствена заштита и мајчинство;
- 3) повреда на работа и професионални болести;
- 4) паричен надоместок во случај на невработеност и
- 5) додаток за деца.

(2) Овој договор се однесува на сите правни прописи со кои се опфаќаат, изменуваат или дополнуваат правните прописи од став 1 од овој член.

Член 3

Лица на кои се применува овој договор

Овој договор се применува на :

- а) Лица за кои важат или важеле правните прописи на едната или на двете држави договорнички, и
- б) Други лица кои правата ги изведуваат од лицата наведени од точка а).

Член 4 Еднаков третман

(1) При примената на правните прописи на едната од државите договорнички, нејзините државјани се изедначени со државјаните на другата држава договорничка.

(2) Ставот 1 од овој член не се однесува на:

- 1. правните прописи за учество на осигуреникот и работодавачот во органите носители и здруженијата од областа на социјалното осигурување, ако со тие прописи не е поинаку уредено;
- 2. одредбата на чиј товар паѓа осигурувањето од меѓународни договори склучени со трети држави и
- 3. правните прописи за осигурување на лица вработени во службени претставништва на една од државите договорнички во трети држави или на членови на тоа претставништво, доколку со меѓународен договор не е поинаку уредено.

Член 5 Изедначеност на териториите

(1) Давањата стекнати по основа на правните прописи на едната држава договорничка не можат да се намалат, изменат, запрат или укинат, поради тоа што корисникот има престој на територијата на другата држава договорничка, освен ако со овој договор не е поинаку одредено.

(2) На државјаните на другата држава договорничка трансферот на давањата од став 1 на овој член, се врши под исти услови како и на своите државјани и во случај кога тие живеат во трета држава.

(3) Ставот 1 од овој член не се применува на паричен надоместок во случај на невработеност и најниска пензија.

(4) Ставот 1 од овој член не се применува ниту на правото на давање по основа на професионална рехабилитација според правните прописи на Република Македонија.

ДЕЛ II

ОДРЕДБИ ЗА ПРАВНИТЕ ПРОПИСИ КОИ СЕ ПРИМЕНУВААТ

Член 6

Општа одредба

Обврската за осигурување се одредува според правните прописи на државата договорничка на чија територија лицето работи, односно ја обавува својата дејност, што важи и во случај кога седиштето на работодавачот се наоѓа на територијата на другата држава договорничка, доколку со одредбите од член 7 и 8 од овој договор не е поинаку одредено.

Член 7

Посебни одредби

(1) Ако работодавач со седиште на територијата во едната држава договорничка упати вработен на територијата на другата држава договорничка, за него, најдолго до крајот на 24-тиот календарски месец од денот на упатувањето, се применуваат правните прописи на првата држава договорничка, како да е вработен на нејзина територија.

(2) Ако лице кое врши самостојна дејност во една од државите договорнички замине во друга држава договорничка поради привремено вршење на дејност, за него, најдолго до крајот на 12-от календарски месец од денот на неговото заминување, се применуваат правните прописи на првата држава договорничка како да ја врши дејноста на својата територија.

(3) Ако претпријатие за воздушен или копнен сообраќај со седиште на територијата на една од државите договорнички упати вработен на територијата на другата држава договорничка, се применуваат правните прописи на првата држава договорничка, како да е вработен на нејзина територија.

(4) На екипажот на брод, и на други лица вработени на брод, се применуваат правните прописи на државата договорничка под чие знаме бродот плови.

(5) На лица кои вршат работа на утовар или истовар на брод, поправки или надзор на бродот во пристаниште на другата држава договорничка, се применуваат правните прописи на државата договорничка на која и припаѓа пристаништето.

(6) Ако претпријатие со седиште на територијата на едната држава договорничка, упати вработен во деловница или во постојано претставништво на територијата на другата држава договорничка, на него се применуваат правните прописи на првата држава договорничка, како да е вработен на најзина територија;

(7) На вработените во државни и јавни служби, службени претставници и со нив изедначени лица упатени во другата држава договорничка, се применуваат правните прописи на државата договорничка која ги упатила.

(8) Примена на правните прописи на првата држава договорничка од став 1 и 2 од овој член можат, по исклучок, на заедничко барање на работодавачот и вработениот, односно на барање на лице кое врши самостојна дејност и со согласност на надлежниот орган на другата држава договорничка, да се продолжат за уште 24 односно 12 месеци.

Член 8

Вработени во дипломатска мисија и конзуларно претставништво

(1) На вработените во дипломатска мисија и конзуларно претставништво и лицата изедначени со нив, како и на вработените како приватна домашна послуга кај членовите на овие мисии и претставништва, упатени на територијата на другата држава договорничка се применуваат правните прописи на државата договорничка од која се упатени.

(2) На вработените од став 1 од овој член кои не се упатени, се применуваат правните прописи на државата договорничка во која се вработени, а дипломатската мисија, односно конзуларното претставништво, односно нивните членови кои ги вработуваат, должни се да се придржуваат на правните прописи на таа држава кои важат и за работодавачот.

(3) По исклучок од став 2 од овој член, вработените кои се државјани на државата договорничка чија е дипломатската мисија, односно конзуларното претставништво, можат во рок од три месеци од денот на вработувањето да се определат за примена на правните прописи на таа држава договорничка.

Член 9 Исклучоци

На заедничко барање на вработениот и неговиот работодавач, односно лицето кое ја врши самостојната дејност, надлежните органи на државата договорничка можат да договорат исклучоци од одредбите на член 6 до 8 на овој договор при што мора да се земат предвид видот и околностите на вработувањето.

ДЕЛ III

ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

ГЛАВА 1 Болест и мајчинство

Член 10 Собирање на периодите на осигурување

Периоди на осигурување навршени според правните прописи на двете држави договорнички кога е тоа потребно, се собираат за остварување право на давање и одредување на траењето на тоа давање, под услов да не се поклопуваат.

Член 11 Давање во натура

(1) Лице кое ги исполнува условите за право на давање во натура според правните прописи на едната држава договорничка има право на здравствена заштита од страна на носителот на неговото место на живеење или престој, во обем, вид и начин на давање според правните прописи кои важат за тој носител, како да е кај него осигурано, а во тразње одредено според правните прописи кои важат за надлежниот носител на чиј товар се пружа заштитата, под услов да:

1. има место на живеење во другата држава договорничка, или
2. има престој во другата држава договорничка по основ на член 7 став 1, 2, 6 и 7 и член 8 од овој договор, или
3. неговата состојба за време на престојот во другата држава договорничка бара итно пружање на здравствена заштита, под услов лицето во другата држава договорничка да не отишло за лекување.

(2) Одредбите од став 1 на овој член се применуваат и на членовите на семејството, со тоа што за членовите на семејството на лицето кои имаат престој во другата држава договорничка врз основа на одредбите од член 7 став 1 и 2 на овој договор, потребна е согласност од надлежниот носител.

(3) Лицето кое ќе добие одобрение од надлежниот носител да отиде на територија на другата држава договорничка на лекување кое го бара неговата здравствена состојба, има право на здравствени услуги од страна на носителот на неговото место на престој, според правните прописи кои важат за тој носител, како да е кај него осигурано, а на товар на надлежниот носител.

(4) За одобрување на користење на протези, ортопедски и други помагала и други здравствени услуги од поголема вредност, неопходна е согласност на надлежниот носител, освен кога давањето на тие услуги е неодложно, бидејќи во спротивно би бил сериозно загрозен животот или здравјето на лицето од став 1 и 2 од овој член, или кога во согласност со член 15 став 2 трошоците се надоместуваат со паушално плаќање.

Член 12 Парично давање

(1) Паричното давање во случај од член 11 на овој договор како и во случај на мајчинство, го одобрува надлежниот носител според правните прописи кои тој ги применува.

(2) Ако според правните прописи на едната држава договорничка износот на паричното давање зависи од бројот на членови на семејството, надлежниот носител ги зема во предвид и членовите на семејството кои имаат живеалиште во другата држава договорничка.

Член 13 **Давање на корисници на пензија**

(1) На корисник на пензија, остварена според правните прописи на двете држави договорнички, се применуваат исклучиво правните прописи на онаа држава договорничка во која корисникот има место на живеење

(2) Корисникот од став 1 од овој член, правото на давање во натура го остварува на товар на надлежниот носител на онаа држава договорничка во која има место на живеење.

(3) На корисниците на пензија остварени според правните прописи на едната држава договорничка кои имаат место на живеење во другата држава договорничка, се применуваат правните прописи на таа држава договорничка и им се овозможуваат давања во натура, како правото на пензија да е остварено според нејзините правни прописи, а на товар на надлежниот носител.

(4) Корисник на пензија од став 3 од овој член со место на живеење во едната држава договорничка чија состојба за време на престојот во другата држава договорничка бара итно пружање на давање во натура, има право на тоа давање според правните прописи и на товар на носителот на другата држава договорничка.

(5) Одредбите од став 1 до 4 од овој член се применуваат и на членовите на семејството на корисникот на пензијата.

Член 14 **Носител кој обезбедува давање во натура**

Во случаите од член 11 и 13 од овој договор, давање во натура обезбедува:

во Република Македонија:

- подрачната служба на Фондот на здравственото осигурување на Македонија;

во Црна Гора:

- организациона единица на носителот на здравственото осигурување.

Член 15 **Надоместување на трошоци**

- (1) Надлежниот носител му ги надоместува на носителот кој го пружил давањето, трошоците според член 11 и член 13 став 3 од овој договор, освен административните трошоци.
- (2) Органите за врска на државите договорнички можат, наместо посебна пресметка на трошоците да се договорат, за одредени групи на случаи да се врши паушална пресметка и надоместување на настанатите трошоци.

ГЛАВА 2 **Старост, инвалидност и смрт**

Член 16 **Собирање на периодите на осигурување**

- (1) Ако според правните прописи на едната држава договорничка, стекнувањето, зачувувањето или повторното признавање на правото на давање е условено со навршен пензиски стаж, надлежниот носител на таа држава договорничка, како договорна страна, го зема предвид, ако е потребно, и пензискиот стаж навршен според правните прописи на другата држава договорничка, како да е навршен според нејзините правни прописи, под услов периодите да не се поклопуваат, освен ако со овој договор не е поинаку определено.
- (2) При примената на ставот 1 од овој член, стажот на осигурување, кој според правните прописи на другата држава договорничка, се смета со зголемено траење, се земе предвид во ефективно траење.
- (3) Осигуреникот - државјанин на едната држава договорничка, кој и покрај примената на ставот 1 од овој член, не ги исполнува условите за стекнување на право на давање, надлежниот носител го зема предвид и пензискиот стаж навршен во трета држава со која двете држави договорнички имаат склучено договори за социјално осигурување.
- (4) Ако според правните прописи на едната држава договорничка, правото на одредено давање е условено со навршен стаж во одредено занимање, односно работа или во занимање за кое постои посебен

систем, носителот на таа држава договорничка го зема предвид и пензискиот стаж, кој според правните прописи на другата држава договорничка е навршен во истото занимање односно работа или во соодветен систем.

(5) Ако според правните прописи на едната држава договорничка, периодот на осигурување или одредена фактичка состојба го продолжува периодот за да се оствари право на давање, мора да биде навршен пензиски стаж, тој период се продолжува со соодветниот период на осигурување, односно со постоење на определена фактичка состојба (користење на пензијата, давање во случај на болест, повреда на работа, невработеност и друго) во другата држава договорничка.

Член 17

Пензиски стаж помалку од 12 месеци

(1) Ако вкупниот пензиски стаж, кој според правните прописи на едната држава договорничка се зема во предвид за пресметување на давање е пократок од 12 месеци, не се одобрува право на давање, освен во случај кога, според тие правни прописи, постои право на давање само врз основа на тој пензиски стаж.

(2) Пензискиот стаж од став 1 на овој член, врз основа на кој носителот на едната држава договорничка не одобрува давање, тоа го зема предвид носителот на другата држава договорничка за стекнување, зачувување и повторно признавање право на давање, како и одредување на неговата висина, како да е стажот остварен според неговите правни прописи.

Член 18

Утврдување на самостојно давање

Ако, според правните прописи на едната држава договорничка постои право на давање и без примена на член 16 од овој договор, надлежниот носител на таа држава договорничка го утврдува давањето исклучиво врз основ на пензискиот стаж кој се зема предвид според тие правни прописи.

Член 19

Утврдување и пресметување на сразмерен дел на давање

(1) Ако според правните прописи на едната држава договорничка постои право на давање само со примена на член 16 од овој договор, надлежниот носител на таа држава договорничка го утврдува давањето на тој начин што:

1. го пресметува теорискиот износ на давањето кој би припаѓал, ако вкупниот пензиски стаж кој се зема предвид за пресметување на давањето, е навршен според правните прописи кои ги применува. Износот на давањето кое не зависи од должината на пензискиот стаж се зема како теоретски износ;
2. врз основа на така пресметаниот износ, се утврдува износ на давање кој е сразмерен на односот помеѓу пензискиот стаж навршен исклучиво според правните прописи кои тој ги применува и вкупниот пензиски стаж кој се зема предвид за пресметување на давањето;
3. утврдува износ на давање сразмерно на пензискиот стаж навршен според правните прописи на таа држава договорничка и на нејзиниот најдолг пензиски стаж, врз основа на кој се утврдува висината на давањето, во случај кога вкупниот пензиски стаж се зема предвид со примена на членот 16 од овој договор е подолг од најдолгиот пензиски стаж според правните прописи на таа држава договорничка.

(2) Ако според правните прописи на едната држава договорничка, износот на давањето се пресметува врз основа на заработувачка, плата, основица на осигурување, односно уплатениот придонес во одреден период, надлежниот носител ја зема во предвид заработувачката, платата, основицата на осигурување, односно уплатениот придонес, исклучиво од периодот на осигурување навршен според правните прописи кои тој ги применува.

Член 20

Намалување, запирање и укинување на исплатата на давањето

Лицата на кои овој договор се применува не подлежат на правните прописи на државите договорнички за намалување, запирање или укинување на давањето во случај на нивно истовремено користење.

ГЛАВА 3
Повреда на работа и професионална болест

Член 21
Повреда на пат до работа

(1) Лице со место на живеење на територија на едната држава договорничка кое на пат, заради стапување на работа врз основа на договор за вработување, односно заради вршење на самостојна дејност во другата држава договорничка, претрпи повреда, има право на давање врз основа на повреда на работа според правните прописи и на товар на носителот на другата држава договорничка.

(2) Ставот 1 од овој член се применува и во случај на повреда која лицето ќе ја претрпи непосредно по истекот на договорот за работа, односно по престанокот на вршење самостојна дејност, на патот до местото на живеење.

Член 22
Давање во натура

(1) Лице кое по основа на повреда на работа или професионална болест има право на здравствена заштита според правните прописи на едната држава договорничка, а има место на живеење или престој во другата држава договорничка, ја користи таа заштита на товар на надлежниот носител, од носителот на чие подрачје има место на живеење или престој според правните прописи кои ги применува, како да е осигурано кај него.

(2) За давање на здравствени услуги од поголема вредност, се применуваат одредбите од член 11 став 4 од овој договор.

(3) Во случаи од став 1 и 2 од овој член, остварувањето на правото на здравствена заштита го обезбедува:

- во Република Македонија- подрачната служба на Фондот на здравственото осигурување на Македонија,
- во Црна Гора – организациона единица на носителот за здравствено осигурување.

(4) За надоместување на трошоците настанати според став 1 и 2 од овој член, се применуваат одредбите од членот 15 од овој договор.

Член 23
Професионална болест

(1) Ако одобрувањето на давање во случај на професионална болест според правните прописи на едната држава договорничка, е условено со тоа болеста да е прв пат лекарски утврдена на територијата на таа држава договорничка, се смета дека тој услов е исполнет доколку таа болест за прв пат е утврдена на територијата на другата држава договорничка.

(2) Ако одобрувањето на давање во случај на професионална болест според правните прописи на едната држава договорничка е условено со тоа, извршувањето на дејноста која може да ја предизвика таа болест, да траела одредено време, надлежниот носител на таа држава договорничка, доколку е потребно, го зема во предвид и времето на вршењето на таа дејност според правните прописи на другата држава договорничка.

Член 24
Парично давање

(1) Парично давање во случај на повреда на работа или професионална болест одобрува, според своите правни прописи, носителот на онаа држава договорничка на чија територија настанала повредата на работа, односно каде што последен пат била вршена дејноста која може да ја предизвика таа професионална болест.

(2) Ако лице кое по основа на професионална болест примало или прима парично давање на товар на носителот на едната држава договорничка, заради влошување на болеста предизвикано со вршење на дејноста која според правните прописи на другата држава договорничка може да предизвика професионална болест, поднесе барање за давање до носителот на другата држава договорничка носителот на првата држава договорничка и понатаму ги сноси трошоците на давањето, без оглед на влошувањето според сопствените правни прописи. Носителот на другата држава договорничка одобрува давање во висина на разликата меѓу давањето кое му припаѓа по влошувањето и давањето кое по основа на настанувањето на таа болест, би припаѓало според неговите правни прописи.

Член 25

Известување на дипломатска мисија или конзуларно претставништво за повреда на работа

За повреда на работа на државјанин, односно осигуреник на едната држава договорничка, која предизвикала или би можела да предизвика смрт, надлежниот носител, без одлагање ја известува дипломатската мисија или конзуларното претставништво на државата договорничка чиј државјанин, односно осигуреник е лицето.

ГЛАВА 4

Невработеност

Член 26

Собирање на периодите на осигурување

(1) Периодот на осигурување утврден според правните прописи на едната држава договорничка, се зема предвид за право на давање во случај на невработеност според правните прописи на другата држава договорничка, доколку невработеното лице во државата договорничка во која остварува право на давање, пред поднесувањето на барањето за тоа давање, било осигурано во случај на невработеност најмалку толку месеци колку што е предвидено според нејзините правни прописи.

(2) Условот за минималниот период на осигурување од став 1 на овој член не се однесува на невработено лице чие вработување, односно основ за задолжително осигурување престанал без негова волја или вина, или кое има место на живеење на територијата на државата договорничка во која поднесува барање, односно остварува право на давање.

ГЛАВА 5

Давање во случај на смрт

Член 27

Право на давање

Ако давањето во случај на смрт се исплатува според правните прописи на двете држави договорнички, се применуваат исклучиво правните прописи на онаа држава договорничка во која починатото лице имало место на живеење.

ГЛАВА 6
Детски додаток

Член 28
Утврдување на давање

(1) Право на детски додаток се одредува според правните прописи на онаа држава договорничка според кои лицето е осигурано и за децата кои имаат место на живеење во другата држава договорничка.

(2) Ако правото на детски додаток на деца постои според правните прописи на двете држави договорнички, се применуваат исклучиво правните прописи на онаа држава договорничка на чија територија детето има место на живеење.

(3) Став 1 и 2 од овој член се применуваат и на корисниците на пензии.

ДЕЛ IV

ОСТАНАТИ ОДРЕДБИ

Член 29
Органи за врска

Со цел поефикасно спроведување на овој договор, особено заради едноставно и брзо поврзување на носителите на државите договорнички, со административна спогодба се утврдуваат органите за врска овластени за спроведување на овој договор.

Член 30
Обврски на органите, правна и административна помош

(1) Надлежните органи на државите договорнички, со административна спогодба ќе го утврдат начинот на примена на овој договор, која влегува во сила истовремено со овој договор.

(2) Надлежните органи и органите за врска на државите договорнички ќе се известуваат меѓусебно за :

а) сите преземени мерки за спроведување на овој договор,

б) сите измени во нивните правни прописи во врска со примената на овој договор.

(3) Во примената на овој договор, органите и носителите на државите договорнички, заемно ќе даваат бесплатна правна и административна помош.

(4) Органите и носителите на државите договорнички, во примената на овој договор, ќе контактираат меѓусебно непосредно, како и со заинтересираните лица или нивните ополномоштеници.

(5) Органите и носителите на едната држава договорничка не смеат да одбијат барање и други поднесоци затоа што се напишани на службениот јазик и писмо на другата држава договорничка.

(6) При применувањето на овој договор, рамноправно ќе се употребуваат македонскиот јазик и писмо и црногорскиот јазик и писмо.

(7) Лекарските прегледи кои се извршуваат исклучиво заради примена на правните прописи на едната држава договорничка, а се однесуваат на лица кои на територијата на другата држава договорничка имаат живеалиште или престој, ќе ги изврши на барање на надлежниот носител и на негов товар носителот според живеалиштето или престојот. Лекарските прегледи кои се извршуваат заради применување на правните прописи на двете држави договорнички, ги извршува на свој товар носителот според живеалиштето или престојот на тоа лице.

(8) Правна помош, до покренување на судска постапка, се дава во согласност со прописите кои се применуваат за правна помош во граѓанските правни работи.

Член 31

Овластувања на дипломатска мисија и конзуларно претставништво

Дипломатските мисии и конзуларните претставништва на државите договорнички, можат без посебно полномошно, директно да се обраќаат на надлежните органи, органите за врска и надлежните носители на друга држава договорничка заради заштита на интересите на своите државјани.

Член 32

Ослободување од такси и заверка

(1) Ослободување или намалувања на таксите предвидени со прописите на едната држава договорничка за поднесоци или документи кои се приложуваат заради применување на нејзините правни прописи, се однесува и на соодветни поднесоци и документи кои се приложуваат заради примена на овој договор или правните прописи на другата држава договорничка.

(2) Исправи, документи и поднесоци од било кој вид, кои се приложуваат при примената на овој договор, не подлежат на заверка.

Член 33

Поднесување на барање

(1) Барање, изјава или правно средство, кое во примената на овој договор или на правните прописи на едната држава договорничка е поднесено на органот, носителот или на некоја друга надлежна организација, установа односно институција на едната држава договорничка, се смета како барање, изјава или правно средство поднесено до органот, носителот или некоја друга надлежна организација, установа односно институција на другата државата договорничка.

(2) Барањето за давање, поднесено според правните прописи на едната држава договорничка, се смета истовремено и како барање за соодветно давање според правните прописи на другата држава договорничка, кое доаѓа во предвид со примената на овој договор.

(3) Барање, изјава или правно средство, кои се примена на правните прописи на едната држава договорничка треба да се поднесе до органот, носителот или до некоја друга надлежна организација, установа односно институција на таа држава договорничка, може во истиот рок да се поднесат на соодветен орган, носител или некоја друга надлежна организација, установа односно институција на другата држава договорничка.

(4) Во случаите од став 1 до 3 од овој член, органот, носителот или некоја друга надлежна организација, установа односно институција, без одлагање проследува барање, изјава или правно средство до соодветната служба на другата држава договорничка, непосредно или со посредство на органите за врска.

(5) Јавните исправи, потврдите, односно документите кои во примена на овој договор ги издаваат органите или носителите на едната држава договорничка, се сметаат за важечки и за органот или носителот на другата држава договорничка.

Член 34

Исплата на давање

(1) Носителот надлежен за пружање на давање според овој договор, ја исполнува својата обврска, со ослободително дејство со исплата на паричните давања на корисниците во својата национална валута.

(2) Пресметување на давање во валута на другата држава договорничка се врши според соодносот на валутата која важела на денот кога носителот надлежен за пружање на давањето дозначил средства на органот за исплата на својата држава заради исплата на корисникот во другата држава договорничка.

(3) Надоместоците предвидени со овој договор се исплатуваат во валутата на онаа држава договорничка во која се наоѓа седиштето на носителот на чиј товар паѓаат давањата.

(4) Дознаките на средства од став 1 до 3 од овој член, се вршат во конвертибилна валута согласно со платниот промет меѓу двете држави договорнички.

Член 35

Побарување на повеќе исплатени давања

(1) Носителот на едната држава договорничка, кој исплатил давање во износ поголем од оној кој му припаѓа на корисникот, може од носителот на другата држава договорничка да побара, од заостанатиот износ на давања, кои треба да му ги исплати на корисникот, да се задржи повеќе исплатениот износ.

(2) Повеќе исплатениот износ од став 1 на овој член директно му се исплатува на носителот кој барал негово задржување.

Член 36
Извршна постапка

- (1) Извршните решенија од областа на социјалното осигурување (исправи) на надлежните органи и носители, како и извршните одлуки на судовите на едната држава договорничка се признаваат и во другата држава договорничка.
- (2) Признавањето може да се одбие само ако е во спротивност со јавниот поредок на државата договорничка во која треба да се признае исправата или извршната одлука од ставот 1 на овој член.
- (3) Исправите и извршните одлуки од ставот 1 на овој член се извршуваат во другата држава договорничка. Извршната постапка се спроведува според правните прописи кои се применуваат за исправи или извршни одлуки на државата договорничка во која треба да се спроведе извршувањето. Исправите и извршните одлуки мораат да содржат потврда за извршност (клаузула за извршување).
- (4) Примената на ставовите од 1 до 3 од овој член не го опфаќа застапувањето во судска постапка.

Член 37
Надомест на штета

- (1) Ако лицето кое според правните прописи на едната држава договорничка прима давање по основ на штета која е настаната во другата држава договорничка според нејзините правила и прописи, и има право на надоместок на штета од трето лице, тогаш правото на тој надоместок преминува на носителот на првата држава договорничка според нејзините правни прописи.
- (2) Ако правото за надоместок на штета е во врска со исти давања, по основа на ист случај на штета е пренесено согласно став 1 на овој член до носителите на двете држави договорнички, третото лице може да го исплати надоместокот на штета со ослободително дејство, на едниот или на другиот носител. Носителите ќе ги намират своите побарувања по оваа основа, сразмерно на давањата кои ги исплатуваат.

Член 38
Решавање на спорови

Споровите во примената и толкувањето на овој договор ќе ги решаваат договорно надлежните органи на државите договорнички.

ДЕЛ V

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 39
Преодни одредби

(1) Овој договор не утврдува право на давање за период пред неговото влегување во сила.

(2) За утврдување право на давање според овој договор, се зема предвид и пензискиот стаж кој според правните прописи на државите договорнички е остварен пред неговото влегување во сила, при што посебниот стаж се зема предвид во признато траење само ако е утврден за периодот пред 1 јануари 1965 година.

(3) Исклучок од одредбата на член 16 став 2 од овој договор, стажот на осигурување навршен пред 1 јануари 1992 година, кој според тогашните важечки прописи се пресметуваше со зголемено траење, се зема предвид во признатото траење.

(4) За лице кое нема државјанство на државите договорнички, како ни на државите од територијата на поранешна Југославија, пензискиот стаж кој поранешната Југославија, по основа на меѓународни договори склучени со други држави, ги презела на свој товар, а кој е навршен на територијата на тие држави, паѓа на товар на носителот на онаа држава договорничка чие републичко државјанство тоа лице го имало на денот на преземањето на обврската по основа на тие меѓународни договори.

(5) Овој договор се применува и на осигурани случаи настанати пред неговото влегување во сила.

Член 40
Влегување во сила

- (1) Овој договор подлежи на ратификација.
- (2) Државите договорнички, меѓусебно, во писмена форма, по дипломатски пат, ќе се известат за исполнување на внатрешно правните процедури неопходни за влегување во сила на овој договор.
- (3) Овој договор влегува во сила првиот ден по истекот на месецот во кој е примено последно писмено известување од став 2 на овој член.

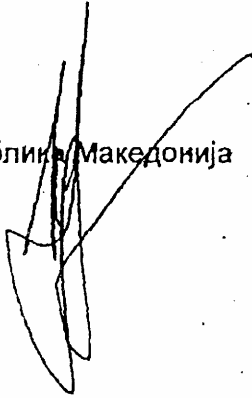
Член 41
Времетраење и откажување

- (1) Овој договор се склучува на неопределено време.
- (2) Овој договор може да се менува и дополнува само со заемна согласност на државите договорнички изразена во писмена форма. Измените и дополнувањата на договорот ќе влезат во сила на начин и постапка предвидени во член 40 од овој договор.
- (3) Овој договор може да биде откажан со заемна согласност на државите договорнички или еднострано, со писмено известување на било која од државите договорнички доставено до другата држава договорничка по дипломатски пат. Откажувањето влегува во сила последниот ден од тековната календарска година, при што отказниот рок не може да биде пократок од шест месеци.
- (4) Во случај на откажување, одредбите од овој договор ќе продолжат да се применуваат во случаи каде се работи за стекнати права, како и во однос на барања за остварување на права поднесени пред постигнување на замната согласност, односно пред доставувањето на едностраното известување за откажување на договорот.
- (5) Со влегување во сила на овој договор, во односите меѓу Република Македонија и Црна Гора престанува да важи Договорот меѓу Република Македонија и Сојузна Република Југославија за социјално осигурување, склучен во Белград на 29 декември 2000 година, освен стекнатите права на давање и веќе покренатите постапки ако тие се однесуваат на периодот во кој во сила беше Договорот кој со овој договор се става во сила.

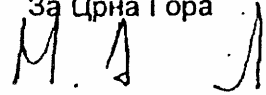
Како потврда на ова ополномоштение, прописно овластени од страна на своите влади, го потпишаа овој договор.

Составено во Скопје, на 22 октомври 2010 година, во два оригинални примерока, на македонски и на црногорски јазик, при што двата текста се еднакво веродостојни.

За Република Македонија

За Црна Гора

S P O R A Z U M
IZMEĐU
REPUBLIKE MAKEDONIJE
I
CRNE GORE
O SOCIJALNOM OSIGURANJU

Republika Makedonija i Crna Gora (u daljem tekstu: države ugovornice),
u želji da uredе međusobne odnose u oblasti socijalnog osiguranja,
dogovorile su se sljedeće:

DIO I
OPŠTE ODREDBE

Član 1
Definicija pojmova

(1) U ovom sporazumu sljedeći pojmovi znače:

1. "teritorija"
za Republiku Makedoniju, teritorija Republike Makedonije;
za Crnu Goru, teritorija Crne Gore;
2. "pravni propisi"
zakoni, podzakonski i drugi opšti akti, koji se odnose na oblasti iz člana
2 ovog sporazuma;

3. "надлежни орган"
u Republici Makedoniji: ministarstvo nadležno za oblasti regulisane pravnim propisima iz člana 2 ovog sporazuma;
u Crnoj Gori: ministarstvo nadležno za oblasti regulisane pravnim propisima iz člana 2 ovog sporazuma;
4. "nosilac"
organizacija, ustanova, odnosno organ nadležan za sprovođenje pravnih propisa iz člana 2 ovog sporazuma;
5. "надлежни носилац"
nosilac kod koga je lice osigurano u vrijeme podnošenja zahtjeva za davanje ili od koga ima ili bi imalo pravo na davanje;
6. "organ za vezu"
organ određen za efikasnije sprovođenje ovog sporazuma;
7. "osiguranik"
lice koje je osigurano ili je bilo osigurano prema pravnim propisima iz člana 2 ovog sporazuma;
8. "član porodice"
član porodice prema pravnim propisima one države ugovornice čiji se propisi primjenjuju;
9. "prebivalište"
mjesto stalnog boravka;
10. "boravište"
mjesto privremenog boravka;
11. "penzijski staž"
staž osiguranja, sa njim izjednačena vremena i poseban staž prema pravnim propisima država ugovornica;
12. "period osiguranja"
period za koji je plaćen doprinos i period priznat kao takav;
13. "davanje"
davanje u naturi i novčano davanje
14. "davanje u naturi"
zdravstvena zaštita i druga davanja, osim novčanih;

15. "novčano davanje"

penzija i druga novčana davanja, uključujući dodatke, dopune, usklađivanja i povećanja prema pravnim propisima iz člana 2 ovog sporazuma;

16. "hitno pružanje zdravstvene zaštite"

davanje čije se pružanje ne može odložiti, jer bi, u protivnom, bili ozbiljno ugroženi život ili zdravlje lica;

(2) U ovom sporazumu ostali pojmovi imaju značenje koje im pripada prema pravnim propisima država ugovornica.

Član 2

Pravni propisi na koje se ovaj sporazum odnosi

(1) Ovaj sporazum se odnosi na:

a) pravne propise Republike Makedonije o:

1. penzijskom i invalidskom osiguranju;
2. zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti i materinstvu;
3. povredi na radu i profesionalnoj bolesti;
4. osiguranju za slučaj nezaposlenosti, i
5. dječijem dodatku.

b) pravne propise Crne Gore o:

1. penzijskom i invalidskom osiguranju;
2. zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti i materinstvu;
3. povredi na radu i profesionalnoj bolesti;
4. novčanoj naknadi za slučaj nezaposlenosti, i
5. dodatku za djecu.

(2) Ovaj sporazum se odnosi na sve pravne propise kojima se obuhvataju, mijenjaju ili dopunjuju pravni propisi iz stava 1 ovog člana.

Član 3

Lica na koja se ovaj sporazum primjenjuje

Ovaj sporazum se primjenjuje na:

a) lica za koja važe ili su važili pravni propisi jedne ili obje države govornice, i

b) druga lica koja prava izvode od lica iz tačke a).

Član 4 Jednaki tretman

(1) Prilikom primjene pravnih propisa jedne države ugovornice, državljani druge države ugovornice su izjednačeni sa njenim državljanima.

(2) Stav 1 ovog člana se ne odnosi na:

1. pravne propise o učešću osiguranika i poslodavaca u organima nosilaca i udruženja u oblasti socijalnog osiguranja, ako tim propisima nije drukčije uređeno;
2. odredbe o teretu osiguranja iz međunarodnih ugovora zaključenih sa trećim državama i
3. pravne propise o osiguranju lica zaposlenih u službenom predstavništvu jedne od strana ugovornica u trećim državama ili kod članova tog predstavništva, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.

Član 5 Izjednačenost teritorija

(1) Davanja stečena po osnovu pravnih propisa jedne države ugovornice ne mogu se umanjiti, izmijeniti, obustaviti ni ukinuti zbog toga što korisnik ima prebivalište na teritoriji druge države ugovornice, osim ako ovim sporazumom nije drukčije određeno.

(2) Državljanima druge države ugovornice transfer davanja iz stava 1 ovog člana se vrši pod istim uslovima kao i sopstvenim državljanima i u slučaju kada žive u trećoj državi.

(3) Stav 1 ovog člana se ne primjenjuje na novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti i najnižu penziju.

(4) Stav 1 ovog člana se ne primjenjuje ni na pravo po osnovu profesionalne rehabilitacije prema pravnim propisima Republike Makedonije.

DIO II

ODREDBE O PRAVNIM PROPISIMA KOJI SE PRIMJENJUJU

Član 6 Opšta odredba

Obaveza osiguranja određuje se prema pravnim propisima one države ugovornice na čijoj teritoriji lice radi, odnosno obavlja djelatnost, što važi i u slučaju kada se sjedište poslodavca nalazi na teritoriji druge države ugovornice, ako odredbama čl. 7 i 8 ovog sporazuma nije drukčije određeno.

Član 7 Posebne odredbe

(1) Ako poslodavac sa sjedištem na teritoriji jedne države ugovornice uputi zaposlenog na teritoriju druge države ugovornice, na njega se, najduže do kraja 24. kalendarskog mjeseca od dana upućivanja, primjenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da je zaposlen na njenoj teritoriji.

(2) Ako lice koje obavlja samostalnu djelatnost u jednoj državi ugovornici ode u drugu državu ugovornicu radi privremenog obavljanja te djelatnosti, na njega se, najduže do kraja 12. kalendarskog mjeseca, od dana njegovog odlaska, primjenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da obavlja djelatnost na njenoj teritoriji.

(3) Ako preduzeće za vazdušni ili kopneni saobraćaj sa sjedištem na teritoriji jedne države ugovornice uputi zaposlenog na teritoriju druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi prve države ugovornice, kao da je zaposlen na njenoj teritoriji.

(4) Na posadu broda, kao i druga lica zaposlena na brodu, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice pod čijom zastavom brod plovi.

(5) Na lica koja obavljaju poslove utovara i istovara broda, popravke ili nadzora broda u luci druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice kojoj luka pripada.

(6) Ako preduzeće sa sjedištem na teritoriji jedne države ugovornice uputi zaposlenog u poslovnicu ili stalno predstavništvo na teritoriji druge države

ugovornice, na njega se primjenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da je zaposlen na njenoj teritoriji;

(7) Na zaposlene u državnim i javnim službama, službene predstavnike i sa njima izjednačena lica upućena u drugu državu ugovornicu, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice koja ih je uputila.

(8) Primjena pravnih propisa prve države ugovornice iz st. 1 i 2 ovog člana može se, izuzetno, na zajednički zahtjev poslodavca i zaposlenog, odnosno na zahtjev lica koje samostalno obavlja djelatnost i uz saglasnost nadležnog organa druge države ugovornice, produžiti za još 24, odnosno 12 mjeseci.

Član 8

Zaposleni u diplomatskoj misiji i konzularnom predstavništvu

(1) Na zaposlene u diplomatskim misijama i konzularnim predstavništvima, sa njima izjednačena lica, kao i na zaposlene kao privatna kućna posluga kod članova ovih misija i predstavništava, upućene na teritoriju druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice iz koje su upućeni.

(2) Na zaposlene iz stava 1 ovog člana koji nijesu upućeni, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice u kojoj su zaposleni, a diplomatska misija, odnosno konzularno predstavništvo, odnosno njihovi članovi koji ih zapošljavaju, dužni su da se pridržavaju pravnih propisa te države koji važe za poslodavca.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, zaposleni koji su državljani države ugovornice čija je diplomatska misija, odnosno konzularno predstavništvo, mogu se, u roku od tri mjeseca od dana zaposlenja, opredijeliti za primjenu pravnih propisa te države ugovornice.

Član 9

Izuzeci

Na zajednički zahtjev zaposlenog i njegovog poslodavca, odnosno lica koje obavlja samostalnu djelatnost, nadležni organi država ugovornica mogu dogovoriti izuzetke od odredaba čl. 6 do 8 ovog sporazuma, pri čemu moraju uzeti u obzir vrstu i okolnosti zaposlenja.

DIO III

POSEBNE ODREDBE

GLAVA 1

Bolest i materinstvo

Član 10

Sabiranje perioda osiguranja

Periodi osiguranja navršeni prema pravnim propisima obje države ugovornice, kada je to potrebno, sabiraju se za sticanje prava na davanje i za određivanje trajanja tog davanja, pod uslovom da se ne poklapaju.

Član 11

Davanja u naturi

(1) Lice koje ispunjava uslove za pravo na davanje u naturi prema pravnim propisima jedne države ugovornice ima pravo na zdravstvenu zaštitu od strane nosioca njegovog prebivališta ili boravišta, u obimu, vrsti i načinu pružanja prema pravnim propisima koji važe za tog nosioca, kao da je kod njega osigurano, a u trajanju određenom pravnim propisima koji važe za nadležnog nosioca na čiji teret se zaštita pruža pod uslovom da:

1. ima prebivalište u drugoj državi ugovornici, ili
2. ima boravište u drugoj državi ugovornici po osnovu člana 7 st. 1, 2, 6 i 7 i člana 8 ovog sporazuma, ili
3. njegovo stanje za vrijeme boravka u drugoj državi ugovornici zahtijeva hitno pružanje zdravstvene zaštite, pod uslovom da u tu državu ugovornicu nije otišlo u cilju liječenja.

(2) Odredbe iz stava 1 ovog člana primjenjuju se i na članove porodice, s tim što je za članove porodice lica koja imaju boravište u drugoj državi ugovornici na osnovu odredaba člana 7 st. 1 i 2 ovog sporazuma potrebna saglasnost nadležnog nosioca.

(3) Lice koje dobije odobrenje od nadležnog nosioca da ode na teritoriju druge države ugovornice na liječenje koje iziskuje njegovo zdravstveno stanje ima pravo na zdravstvene usluge od strane nosioca njegovog boravišta, prema pravnim propisima koji važe za tog nosioca, kao da je kod njega osigurano, a na teret nadležnog nosioca.

(4) Za odobrenje korišćenja proteza, ortopedskih i drugih pomagala i drugih zdravstvenih usluga veće vrijednosti neophodna je saglasnost nadležnog nosioca, izuzev kada je pružanje tih usluga neodložno, jer bi u protivnom bili ozbiljno ugroženi život ili zdravlje lica iz st. 1 i 2 ovog člana, ili kada se, u skladu sa članom 15 stav 2, troškovi naknađuju paušalnim plaćanjem.

Član 12 Novčano davanje

(1) Novčano davanje u slučajevima iz člana 11 ovog sporazuma, kao i u slučaju materinstva, odobrava nadležni nosilac prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

(2) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice iznos novčanog davanja zavisi od broja članova porodice, nadležni nosilac uzima u obzir i članove porodice koji imaju prebivalište u drugoj državi ugovornici.

Član 13 Davanje korisnicima penzije

(1) Na korisnika penzije, ostvarene prema pravnim propisima obije države ugovornice, primjenjuju se isključivo pravni propisi one države ugovornice u kojoj korisnik ima prebivalište.

(2) Korisnik iz stava 1 ovog člana pravo na davanje u naturi ostvaruje na teret nadležnog nosioca one države ugovornice u kojoj ima prebivalište.

(3) Na korisnike penzije ostvarene prema pravnim propisima jedne države ugovornice koji ima prebivalište u drugoj državi ugovornici, primjenjuju se pravni propisi te države ugovornice i pružaju davanja u naturi, kao da je pravo na penziju ostvareno prema njenim pravnim propisima, a na teret nadležnog nosioca.

(4) Korisnik penzije iz stava 3 ovog člana sa prebivalištem u jednoj državi ugovornici, čije stanje za vrijeme boravka u drugoj državi ugovornici zahtijeva hitno pružanje davanja u naturi ima pravo na ta davanja prema pravnim propisima i na teret nosioca druge države ugovornice.

(5) Odredbe st. 1 do 4 ovog člana primjenjuju se i na članove porodice korisnika penzije.

Član 14
Nosilac koji obezbeđuje davanje u naturi

U slučaju iz čl. 11 i 13 ovog sporazuma, davanje u naturi obezbeđuje:

u Republici Makedoniji:
- područna služba Fonda zdravstvenog osiguranja Makedonije

u Crnoj Gori:
- organizaciona jedinica nosioca zdravstvenog osiguranja.

Član 15
Naknada troškova

(1) Nadležni nosilac naknađuje nosiocu koji je pružio davanje troškove u skladu sa članom 11 i članom 13 stav 3 ovog sporazuma, izuzev administrativnih troškova.

(2) Organi za vezu država ugovornica mogu, umjesto pojedinačnog obračuna troškova, dogovoriti da se za određene grupe slučajeva vrši paušalni obračun i naknada nastalih troškova.

GLAVA 2
Starost, invalidnost i smrt

Član 16
Sabiranje perioda osiguranja

(1) Ako je, prema pravnim propisima jedne države ugovornice sticanje, očuvanje ili ponovno priznavanje prava na davanje uslovljeno navršenjem penzijskog staža, nadležni nosilac te države ugovornice uzima u obzir, ako je potrebno, i penzijski staž navršen prema pravnim propisima druge države ugovornice, kao da je navršen prema njegovim pravnim propisima, pod uslovom da se periodi ne poklapaju, ako ovim sporazumom nije drukčije određeno.

(2) Prilikom primjene stava 1 ovog člana, staž osiguranja koji se, prema pravnim propisima druge države ugovornice računa sa uvećanim trajanjem, uzima se u obzir u efektivnom trajanju.

(3) Осигуранику – држављанину једне од држава уговорница, који, и поред примјене става 1 овог члана, не испуњава услове за стичање права на давање, надлежни носилац узима у обзир и пензијски стаж навршен у трећој држави са којом обје државе уговорнице имају закључене споразуме о социјалном осигурњу.

(4) Ако је према правним прописима једне државе уговорнице, право на одређено давање условљено навршењем стажа у одређеном занимању, односно послу, или у занимању за које постоји посебан систем, носилац те државе уговорнице узима у обзир и пензијски стаж који је, према правним прописима друге државе уговорнице навршен у истом занимању, односно послу или у одговарајућем систему.

(5) Ако према правним прописима једне државе уговорнице период осигурња или одређено чинјенично стање проуђава период у коме, да би се остварило право на давање, мора бити навршен пензијски стаж, тај период се проуђава одговарајућим периодом осигурња, односно постојањем одређеног чинјеничног стања (коришћење пензије, давање за случај болести, повреде на раду, незапослености и др.) у другој држави уговорници.

Члан 17 **Пензијски стаж краћи од 12 мјесеци**

(1) Ако је укупан пензијски стаж, који се према правним прописима једне државе уговорнице узима у обзир за обрачунавање давања краћи од 12 мјесеци, не одобрава се право на давање, изузев у случају када, према тим правним прописима, постоји право на давање само по основу тог пензијског стажа.

(2) Пензијски стаж из става 1 овог члана, по основу кога носилац једне државе уговорнице не одобрава давање, узима у обзир носилац друге државе уговорнице за стичање, очување и поновно признавање права на давање, као и одређивање његове висине, као да је тај стаж навршен према његовим правним прописима.

Члан 18 **Утврђивање самосталног давања**

Ако према правним прописима једне државе уговорнице постоји право на давање и без примјене члана 16 овог споразума, надлежни носилац те државе

ugovornice utvrđuje davanje isključivo na osnovu penzijskog staža koji se uzima u obzir prema tim pravnim propisima.

Član 19

Utvrđivanje i obračun srazmjernog dijela davanja

(1) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice postoji pravo na davanje samo uz primjenu odredaba člana 16 ovog sporazuma, nadležni nosilac te države ugovornice utvrđuje davanje na taj način što:

1. obračunava teorijski iznos davanja koji bi pripadao da je ukupan penzijski staž koji se uzima u obzir za obračun davanja, navršen prema pravnim propisima koje on primjenjuje. Iznos davanja koji ne zavisi od dužine penzijskog staža uzima se kao teorijski iznos;
2. na osnovu tako obračunatog iznosa, utvrđuje iznos davanja srazmjeran odnosu između penzijskog staža navršenog isključivo prema pravnim propisima koje on primjenjuje i ukupnog penzijskog staža koji se uzima u obzir za obračun davanja;
3. utvrđuje iznos davanja srazmjerno penzijskom stažu navršenom prema pravnim propisima te države ugovornice i njenom najdužem penzijskom stažu na osnovu koga se utvrđuje visina davanja, u slučaju kada je ukupan penzijski staž koji se uzima u obzir primjenom odredaba člana 16. ovog sporazuma duži od najdužeg penzijskog staža prema pravnim propisima te države ugovornice.

(2) Ako se prema pravnim propisima jedne države ugovornice iznos davanja obračunava na osnovu zarade, plate, osnovice osiguranja, odnosno uplaćenog doprinosa u određenom periodu, nadležni nosilac uzima u obzir zaradu, platu, osnovicu osiguranja, odnosno uplaćeni doprinos isključivo iz perioda osiguranja navršenog prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

Član 20

Umanjenje, obustava i ukidanje isplate davanja

Lica na koja se ovaj sporazum primjenjuje ne podliježu pravnim propisima država ugovornica o umanjenju, obustavi ili ukidanju davanja u slučaju njihovog istovremenog korišćenja.

GLAVA 3

Povreda na radu i profesionalna bolest

Član 21

Povreda na putu do posla

(1) Lice sa prebivalištem na teritoriji jedne države ugovornice koje na putu, radi stupanja na posao po osnovu ugovora o radu, odnosno radi obavljanja samostalne djelatnosti u drugoj državi ugovornici pretrpi povredu, ima pravo na davanja po osnovu povrede na radu prema pravnim propisima i na teret nosioca druge države ugovornice.

(2) Stav 1 ovog člana primjenjuje se i u slučaju povrede koju lice pretrpi neposredno po isteku ugovora o radu, odnosno po prestanku obavljanja samostalne djelatnosti, na putu do prebivališta.

Član 22

Davanje u naturi

(1) Lice koje po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti ima pravo na zdravstvenu zaštitu prema pravnim propisima jedne države ugovornice, a ima prebivalište ili boravište u drugoj državi ugovornici koristi tu zaštitu na teret nadležnog nosioca, od nosioca na čijem području ima prebivalište ili boravište, prema pravnim propisima koje taj nosilac primjenjuje, kao da je kod njega osigurano.

(2) Za davanje zdravstvenih usluga veće vrijednosti primjenjuju se odredbe člana 11 stav 4 ovog sporazuma.

(3) U slučajevima iz stava 1 i 2 ovog člana ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu obezbjeđuje:

u Republici Makedoniji:

- područna služba Fonda zdravstvenog osiguranja Makedonije

u Crnoj Gori:

- organizaciona jedinica nosioca zdravstvenog osiguranja.

(4) Za naknadu troškova nastalih na osnovu st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se odredbe člana 15 ovog sporazuma.

Član 23 Profesionalna bolest

(1) Ako je odobrenje davanja za slučaj profesionalne bolesti prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uslovljeno time da je bolest prvi put ljeakarski utvrđena na teritoriji te države ugovornice, smatra se da je taj uslov ispunjen ako je ta bolest prvi put utvrđena na teritoriji druge države ugovornice.

(2) Ako je odobrenje davanja za slučaj profesionalne bolesti prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uslovljeno time da je obavljanje djelatnosti koja može da izazove tu bolest, trajalo određeno vrijeme, nadležni nosilac te države ugovornice, ako je potrebno, uzima u obzir i vrijeme obavljanja takve djelatnosti u skladu sa pravnim propisima druge države ugovornice.

Član 24 Novčano davanje

(1) Novčano davanje za slučaj povrede na radu ili profesionalne bolesti odobrava, prema svojim pravnim propisima, nosilac one države ugovornice na čijoj teritoriji je nastala povreda na radu, odnosno poslednji put obavljana djelatnost koja može da izazove tu profesionalnu bolest.

(2) Ako lice, koje je po osnovu profesionalne bolesti primalo ili prima novčano davanje na teret nosioca jedne države ugovornice, zbog pogoršanja bolesti prouzrokovanog obavljanjem djelatnosti koja, prema pravnim propisima druge države ugovornice, može da izazove profesionalnu bolest, podnese zahtjev za davanje nosiocu druge države ugovornice, nosilac prve države ugovornice i dalje snosi troškove davanja, bez obzira na pogoršanje, prema svojim pravnim propisima. Nosilac druge države ugovornice odobrava davanje u visini razlike između davanja koje pripada nakon pogoršanja i davanja koje bi, po osnovu nastupanja te bolesti, pripadalo prema njegovim pravnim propisima.

Član 25 Obavješćavanje diplomatske misije ili konzularnog predstavništva o povredi na radu

O povredi na radu državljanina, odnosno osiguranika jedne države ugovornice u drugoj državi ugovornici koja je prouzrokovala ili bi mogla prouzrokovati smrt, nadležni nosilac, bez odlaganja, obavješćava diplomatsku misiju ili konzularno predstavništvo države ugovornice čiji je on državljanin, odnosno osiguranik.

GLAVA 4 Nezaposlenost

Član 26 Sabiranje perioda osiguranja

(1) Period osiguranja, utvrđen prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uzima se u obzir za pravo na davanje za slučaj nezaposlenosti prema pravnim propisima druge države ugovornice, ako je nezaposleno lice u državi ugovornici u kojoj ostvaruje pravo na davanje prije podnošenja zahtjeva za to davanje bilo osigurano za slučaj nezaposlenosti najmanje toliko mjeseci koliko je predviđeno prema njenim pravnim propisima.

(2) Uslcv minimalnog perioda osiguranja iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na nezaposlenog čije je zaposlenje, odnosno osnov za obavezno osiguranje prestao bez njegove volje i krivice, ili koji ima prebivalište na teritoriji države ugovornice u kojoj podnosi zahtjev, odnosno ostvaruje pravo na davanje.

GLAVA 5 Davanje za slučaj smrti

Član 27 Pravo na davanje

Ako davanje za slučaj smrti pripada prema pravnim propisima obje države ugovornice, primjenjuju se isključivo pravni propisi one države ugovornice u kojoj je umrlo lice imalo prebivalište.

GLAVA 6 Dodatak za djecu

Član 28 Utvrđivanje davanja

(1) Pravo na dodatak za djecu određuje se prema pravnim propisima one države ugovornice po kojima je lice osigurano i za djecu koja imaju prebivalište u drugoj državi ugovornici.

(2) Ако право na dodatak za djecu postoji prema pravnim propisima obje države ugovornice, primjenjuju se isključivo pravni propisi one države ugovornice na čijoj teritoriji dijete ima prebivalište.

(3) St. 1 i 2 ovog člana se primjenjuju i na korisnika penzije.

DIO IV

OSTALE ODREDBE

Član 29

Organi za vezu

U cilju efikasnijeg sprovođenja ovog sporazuma, posebno radi jednostavnog i brzog povezivanja nosilaca država ugovornica, administrativnim sporazumom utvrđuju se organi za vezu ovlašćeni za sprovođenje ovog sporazuma.

Član 30

Obaveze organa, pravna i administrativna pomoć

(1) Nadležni organi država ugovornica će, administrativnim sporazumom, utvrditi način primjene ovog sporazuma, koji stupa na snagu istovremeno sa ovim sporazumom.

(2) Nadležni organi i organi za vezu država ugovornica obavještavaće se međusobno o:

- a) svim preduzetim mjerama za sprovođenje ovog sporazuma,
- b) svim promjenama njihovih pravnih propisa u vezi sa primjenom ovog sporazuma.

(3) U primjeni ovog sporazuma, organi i nosioci država ugovornica će uzajamno pružati besplatnu pravnu i administrativnu pomoć.

(4) Organi i nosioci država ugovornica mogu, u primjeni ovog sporazuma neposredno međusobno kontaktirati, kao i sa zainteresovanim licima ili njihovim punomoćnicima.

(5) Organi i nosioci jedne države ugovornice ne smiju odbiti zahtjev i drugi podnesak zbog toga što je napisan na službenom jeziku i pismu druge države ugovornice.

(6) Prilikom primjene ovog sporazuma ravnopravno će se upotrebljavati makedonski jezik i pismo i crnogorski jezik i pismo.

(7) Ljekarske preglede koji se obavljaju isključivo zbog primjene pravnih propisa jedne države ugovornice, a odnose se na lica koja u drugoj državi ugovornici imaju prebivalište ili boravište, obaviće na zahtjev nadležnog nosioca i na njegov teret, nosilac prema prebivalištu ili boravištu. Ljekarske preglede koji se obavljaju zbog primjene pravnih propisa obje države ugovornice obavlja na svoj teret nosilac prema prebivalištu ili boravištu tog lica.

(8) Pravna pomoć se, do pokretanja sudskog postupka, pruža u skladu sa propisima koji se primjenjuju za pravnu pomoć u građanskim pravnim stvarima.

Član 31

Ovlašćenja diplomatskih misija i konzularnih predstavništava

Diplomska misija i konzularno predstavništvo država ugovornica, mogu se bez posebnog punomoćja, direktno obraćati nadležnim organima, organima za vezu i nadležnim nosiocima druge države ugovornice radi zaštite interesa svojih državljana.

Član 32

Oslobađanje od takse i nadovjera

(1) Oslobađanje ili smanjenje takse predviđeno propisima jedne države ugovornice za podneske ili dokumenta koja se prilažu zbog primjene njenih pravnih propisa, odnosi se i na odgovarajuće podneske i dokumenta koja se prilažu radi primjene ovog sporazuma ili pravnih propisa druge države ugovornice.

(2) Isprave, dokumenta i podnesci bilo koje vrste, koji se prilažu prilikom primjene ovog sporazuma, ne podliježu nadovjeri.

Član 33

Podnošenje zahtjeva

(1) Zahtjev, izjava ili pravno sredstvo koji je u primjeni ovog sporazuma ili pravnih propisa jedne države ugovornice podnijet organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj organizaciji, ustanovi odnosno instituciji jedne države ugovornice, smatra se zahtjevom, izjavom ili pravnim sredstvom podnijetom organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj organizaciji, ustanovi, odnosno instituciji druge države ugovornice.

(2) Zahtjev za davanje, podnijet prema pravnim propisima jedne države ugovornice, smatra se istovremeno i zahtjevom za odgovarajuće davanje prema pravnim propisima druge države ugovornice, koje dolazi u obzir primjenom ovog sporazuma.

(3) Zahtjev, izjava ili pravno sredstvo, koji primjenom pravnih propisa jedne države ugovornice treba podnijeti organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj organizaciji, ustanovi, odnosno instituciji te države ugovornice, može se, u istom roku, podnijeti odgovarajućem organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj organizaciji, ustanovi, odnosno instituciji druge države ugovornice.

(4) U slučajevima iz st. 1 do 3 ovog člana, organ, nosilac ili neka druga nadležna organizacija, ustanova, odnosno institucija, bez odlaganja, prosljeđuje zahtjev, izjavu ili pravno sredstvo odgovarajućoj službi druge države ugovornice, neposredno ili posredstvom organa za vezu.

(5) Javne isprave, potvrde, odnosno dokumenti koje u cilju primjene ovog sporazuma izdaje organ ili nosilac jedne države ugovornice, smatraju se važećim i za organ ili nosioca druge države ugovornice.

Član 34

Isplata davanja

(1) Nosilac nadležan za pružanje davanja prema ovom sporazumu izvršava svoju obavezu, sa oslobađajućim dejstvom, isplatom novčanih davanja korisnicima u svojoj nacionalnoj valuti.

(2) Preračunavanje davanja u valutu druge države ugovornice vrši se prema odnosu valuta koji je važio na dan kada je nosilac nadležan za pružanje davanja doznačio sredstva isplatnom organu u svojoj državi radi isplate korisniku u drugu državu ugovornicu.

(3) Naknade predviđene ovim sporazumom isplaćuju se u valuti one države ugovornice u kojoj se nalazi sjedište nosioca na čiji teret padaju davanja.

(4) Doznake sredstava iz st. 1 do 3 ovog člana vrše se u konvertibilnoj valuti u skladu sa platnim prometom država ugovornica.

Član 35 **Potraživanje preplaćenih iznosa davanja**

(1) Nosilac jedne države ugovornice, koji je isplatio davanja u iznosu većem od onog koji korisniku pripada, može od nosioca druge države ugovornice zatražiti da od zaostalih iznosa davanja koje treba da isplati korisniku, zadrži preplaćeni iznos.

(2) Preplaćeni iznos iz stava 1 ovog člana se isplaćuje direktno nosiocu koji je zatražio njegovo zadržavanje.

Član 36 **Izvršni postupak**

(1) Izvršna rješenja u oblasti socijalnog osiguranja (isprave) nadležnih organa i nosilaca, kao i izvršne odluke sudova jedne države ugovornice priznaju se u drugoj državi ugovornici.

(2) Priznavanje se može odbiti samo ako je u suprotnosti sa javnim poretkom države ugovornice u kojoj treba da se prizna isprava ili izvršna odluka iz stava 1 ovog člana.

(3) Isprave i izvršne odluke iz stava 1 ovog člana izvršavaju se u drugoj državi ugovornici. Izvršni postupak se sprovodi prema pravnim propisima koji se primjenjuju za isprave ili izvršne odluke države ugovornice u kojoj treba da se sprovede izvršenje. Isprave i izvršne odluke moraju sadržavati potvrdu o njihovoj izvršnosti (klauzula o izvršenju).

(4) Primjena st. 1 do 3 ovog člana ne obuhvata zastupanje u sudskom postupku.

Član 37 **Naknada štete**

(1) Ako lice, koje prema pravnim propisima jedne države ugovornice, prima davanje po osnovu štete koja je nastala u drugoj državi ugovornici i ima, prema njenim pravnim propisima, pravo na naknadu štete od trećeg lica, tada pravo na tu naknadu prelazi na nosioca prve države ugovornice prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

(2) Ако је право на накнаду штете у вези са истојврним давањима, по основу истог случаја штете, пренијето, у складу са ставом 1 овог члана носиоцима обје државе уговорнице, треће лице може исплатити накнаду штете, са ослобађајућим дејством, једном или другом носиоцу. Носиоци ће намирити своја потраживања по овом основу, сразмјерно давању које исплаћују.

Члан 38 **Рјешавање спорова**

Спорове у примјени и тумачењу овог споразума рјешаваће договорно надлежни органи држава уговорница.

DIO V

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Члан 39 **Пrelазне одредбе**

(1) Овај споразум не утврђује право на давање за период прије његовог ступања на снагу.

(2) За утврђивање права на давање према овом споразуму узима се у обзир и пензијски стаж који је, према правним прописима држава уговорница, остварен прије његовог ступања на снагу при чему се посебан стаж узима у обзир у признатом трајању само ако је утврђен за период прије 1. јануара 1965. године.

(3) Изузетно од одредбе члана 16 став 2 овог споразума, стаж осигурања навршен прије 1. јануара 1992. године, који се према тада важећим прописима рачунао са увећаним трајањем, узима се у обзир у признатом трајању.

(4) За лице које нема држављанство држава уговорница, као ни држава са територије претходне Југославије, пензијски стаж који је претходна Југославија, по основу међународних уговора закључених са другим државама, преузела на свој терет, а који је навршен на територији тих држава, пада на терет носиоца оне државе уговорнице чије је републичко држављанство то лице имало на дан преузимања обавезе по основу тих међународних уговора.

(5) Овај споразум се примјењује и на осигуране случајеве настале прије његовог ступања на снагу.

Član 40

Stupanje na snagu

- (1) Ovaj sporazum podliježe potvrđivanju.
- (2) Države ugovornice će se međusobno u pisanoj formi, diplomatskim putem, obavijestiti o ispunjenju unutrašnjih pravnih procedura neophodnih za stupanje na snagu ovog sporazuma.
- (3) Ovaj sporazum stupa na snagu prvog dana po isteku mjeseca u kome je primljeno zadnje pisano obavještenje iz stava 2 ovog člana.

Član 41

Vrijeme trajanja i otkazivanje

- (1) Ovaj sporazum se zaključuje na neodređeno vrijeme.
- (2) Ovaj sporazum se može mijenjati i dopunjavati samo uz obostranu saglasnost država ugovornica izraženu u pisanoj formi. Izmjene i dopune stupaju na snagu na način i po postupku predviđenom u članu 40 ovog sporazuma.
- (3) Ovaj sporazum može da se otkáže uz obostranu saglasnost država ugovornica ili jednostrano, pisanim obavještenjem bilo koje od država ugovornica dostavljenim drugoj državi ugovornici diplomatskim putem. Otkazivanje stupa na snagu s posljednjim danom tekuće kalendarske godine, pri čemu otkazni rok ne može biti kraći od šest mjeseci.
- (4) U slučaju otkazivanja, odredbe ovog sporazuma će nastaviti da se primjenjuju u slučajevima kada se radi o stečenim pravima, kao i u odnosu na zahtjeve za ostvarivanje prava podnijete prije postizanja obostrane saglasnosti, odnosno prije dostavljanja jednostranog obavještenja o otkazivanju sporazuma.
- (5) Stupanjem na snagu ovog sporazuma, u odnosima između Republike Makedonije i Crne Gore, prestaje da važi Sporazum između Republike Makedonije i Savezne Republike Jugoslavije o socijalnom osiguranju, zaključen u Beogradu, 29. decembra 2000. godine, osim stečenih prava na davanja i već pokrenutih postupaka, ako se oni odnose na period u kome je bio na snazi Sporazum koji se ovim sporazumom stavlja van snage.

U potvrdu ovoga opunomoćenici, propisno ovlašćeni od svojih vlada, potpisali su ovaj sporazum.

Sačinjeno u Skoplju, dana 22. oktobra 2010. godine, u dva originalna primjerka, na makedonskom i crnogorskom jeziku, pri čemu su oba teksta jednako vjerodostojna.

Za Republiku Makedoniju

Za Crnu Goru

Член 3

Министерството за труд и социјална политика се определува како орган на државната управа што ќе се грижи за извршување на овој договор.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.